

DOI 10.32782/2786-8559/2023-3-23
УДК 351:334:330.1:330.8

Бабич Ігор Вікторович

кандидат хімічних наук, незалежний дослідник
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7159-6046>

Юрко Ігор Сергійович

здобувач наукового ступеня «доктор філософії з економіки»,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7704-9947>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті з'ясовано поняття дефініції «державна політика». Розглянуто історичний аспект державної політики сприяння розвитку малого та середнього бізнесу та проаналізовано основні етапи еволюції цієї політики: ранні цивілізації, середньовіччя, епоха промислової революції, ХХ століття, сучасність. Досліджено погляди вчених різних економічних шкіл на роль державної політики у регулюванні економіки в цілому й підтримки малого та середнього бізнесу, зокрема: вчення представників класичної економічної теорії, кейнсіанства, неокласичної економічної теорії, інституціоналізму, сучасної економічної теорії. Визначено найбільш важливі напрями державної політики щодо малого та середнього бізнесу, зокрема: спрощення процедур реєстрації бізнесу, розвиток інфраструктури, підтримка інновацій, надання доступу до фінансування, підтримка експорту, розвиток людського капіталу, співпраця з бізнесом, цифрова трансформація. Визначено інструменти державної політики залежно від її виду: фіскальна політика, монетарна політика, регуляторна політика, індустріальна політика, соціальна політика. Виявлено позитивний та негативний вплив державної політики на малий та середній бізнес залежно від галузей економіки.

Ключові слова: малий та середній бізнес, державна політика, історія, напрями державної політики, інструменти державної політики.

Igor Babych

PhD in Chemistry, Independent Researcher

Ihor Yurko

Cherkasy State Technological University

STATE POLICY TO PROMOTE THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM BUSINESSES: A HISTORICAL ASPECT

The article clarifies the concept of the definition of "state policy", which we will understand as the purposeful activity of state authorities to solve social problems, achieve and implement a generally significant goal of the development of society or its individual spheres. The historical aspect of state policy to promote the development of small and medium-sized businesses is considered and the main stages of the evolution of this policy are analyzed: early civilizations, the Middle Ages, the era of the industrial revolution, the twentieth century, modernity. The views of scientists from various economic schools on the role of state policy in regulating the economy, in particular, regarding the support of small and medium-sized businesses, in particular: the teachings of representatives of classical economic theory, Keynesianism, neoclassical economic theory, institutionalism, modern economic theory, etc. The most important directions of state policy for small and medium-sized businesses have been identified: creating a favorable business climate, in particular: simplifying business registration procedures, developing infrastructure, supporting innovations, providing access to financing, supporting exports, developing human capital, cooperating with business, and digital transformation. State policy instruments have been identified depending on their type: fiscal policy, monetary policy, regulatory policy, industrial policy, social policy. The positive and negative impact of state policy on small and medium-sized businesses was identified depending on the sector of the economy: agriculture, industry, services, IT, tourism. It was found that in the agricultural sector, state support is provided through grants and subsidies; in industry, through tax reductions, customs duties, and the establishment of technical regulations; in the services sector, market liberalization and simplification of various procedures prevail; in the IT sector, technoparks are created and grants are provided for startups; in the tourism sector, investments in infrastructure are practiced and marketing policies are implemented.

Keywords: small and medium-sized businesses, public policy, history, public policy directions, public policy instruments.

Вступ. Малий та середній бізнес традиційно вважається рушійною силою економічного зростання, інновацій та створення нових робочих місць. Він є рушійною силою економічного зростання та розвитку багатьох країн світу. Його гнучкість, інноваційність та здатність швидко адаптуватися до змін ринку роблять його важливим компонентом будь-якої економіки. Саме цей сектор підприємництва виступає каталізатором структурних перетворень, сприяючи диверсифікації економіки та підвищуючи її конкурентоспроможність на глобальному ринку. Однак, ефективність функціонування малого та середнього бізнесу значною мірою залежить від того, наскільки сприятливим є бізнес-клімат, який формується під впливом державної політики. Тому вивчення особливостей державного регулювання та підтримки малого та середнього бізнесу є актуальним науковим завданням.

Актуальність теми дослідження також підтверджується необхідністю посилення державної підтримки малого та середнього бізнесу, оскільки в умовах глобалізації, цифрової трансформації та підвищеної конкуренції виникає нагальна потреба у розробці ефективних інструментів державного регулювання, спрямованих на забезпечення стійкості та розвитку малого та середнього бізнесу.

Для кращого розуміння взаємозв'язку між державною політикою та розвитком бізнесу, важливо дослідити історію державної політики щодо малого та середнього бізнесу. Розуміння як змінювалася роль держави в підтримці малого та середнього бізнесу протягом тривалого часу дозволить виявити найбільш ефективні інструменти та механізми державної підтримки малого та середнього бізнесу, а також розробити більш ефективні стратегії для підтримки малого та середнього бізнесу.

Матеріали і методи. Дослідженню державної політики присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, проблематика забезпечення ефективної державної підтримки малого та середнього бізнесу висвітлюється в працях: З. Варналія, Л. Колеснікової, М. Маліка, В. Юрчишина та інших. Дослідження сутності державної політики відображено у наукових статтях: Г. Атаманчука, О. Лаврука, О. Руденко, Л. Сморгунова, М. Стрільця, Т. Титаренко та інших. Історичні аспекти державної політики викладено у працях: М. Висоцької, О. Міняйла, В. Роєнко, Ю. Уманців. Інструменти державної політики у різних галузях економіки досліджували: П. Несененко – у сільському господарстві, Ю. Мельник – у промисловості, О. Килин, О. Вітер та Н. Свелеба – у сфері послуг, В. Касьяненко, Ю. Касаєва – в ІТ сфері, А. Карпенко, Ю. Гурбик – у сфері туризму.

Опрацювавши значну кількість наукової літератури, доцільно зауважити, що нині залишається недостатньо вивчена еволюція державної політики

щодо малого та середнього бізнесу в контексті глобальних трендів і національних особливостей, в результаті чого виникає проблема недостатнього врахування ролі історичних чинників при розробці сучасної державної політики щодо малого та середнього бізнесу. Також існує проблема відсутності комплексного аналізу впливу державної політики на розвиток малого та середнього бізнесу залежно від галузей економіки.

Мета статті полягає у комплексному аналізі еволюції державної політики сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в історичному аспекті, виявленні основних тенденцій та закономірностей цього процесу, а також оцінці ефективності різних інструментів державної підтримки та розробці рекомендацій щодо вдосконалення сучасної державної політики з урахуванням історичного досвіду.

Результати. Державна політика – це потужний інструмент, який формує основу економіки будь-якої країни. Вона впливає на всі сфери життя суспільства, від виробництва до споживання, від інвестицій до соціального забезпечення. Розуміння того, як держава впливає на різні галузі економіки, є ключовим для аналізу економічних процесів та прогнозування майбутніх тенденцій. Від ефективності державної політики залежить як макроекономічна стабільність країни, так і розвиток бізнесу будь-якого масштабу: великого, середнього чи малого.

Що ж таке «державна політика»? Загальновідомо, що термін «політика» походить від давньогрецького слова polis (місто-держава) та пов'язаних з ним politike (мистецтво управління), politicas (державний діяч), що означає діяльність з керівництва й управління суспільством на основі публічної влади [1, с. 258].

Отже, під державною політикою будемо розуміти «цілеспрямовану діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущої мети розвитку суспільства або його окремих сфер» [1, с. 260].

Запропонований концепт передбачає, що державна політика є рушійною силою, яка організовує та направляє всі політичні процеси, що відбуваються в різних сферах суспільного життя. Вона виступає інструментом регулювання соціальних відносин і забезпечення ефективної життєдіяльності людей. Діяльність держави, в свою чергу, фокусується на задоволенні суспільних потреб та підвищенні якості життя громадян. Державна політика реалізується через прийняття та впровадження обов'язкових для виконання рішень, спрямованих на вирішення актуальних проблем, які вимагають втручання державних органів.

Розглянемо історичний аспект державної політики сприяння розвитку малого та середнього

бізнесу та проаналізуємо основні етапи еволюції цієї політики [2; 3]:

1. Ранні цивілізації. Хоча поняття «малий та середній бізнес» у сучасному розумінні з'явилося відносно недавно, елементи підприємницької діяльності можна було спостерігати ще в давніх цивілізаціях. Ще в античні часи держави надавали певні пільги ремісникам та дрібним торговцям.

2. Середньовіччя. У середньовічних містах Європи з'явилися перші цехи – об'єднання ремісників, які встановлювали стандарти виробництва та захищали інтереси своїх членів. Держава, як правило, підтримувала цехи, оскільки вони забезпечували стабільність і порядок у виробництві.

3. Епоха промислової революції. З розвитком промисловості роль держави у підтримці малого та середнього бізнесу змінилась. Держава зосередилась на створенні умов для розвитку великих підприємств, вважаючи їх рушійною силою економічного зростання. Малий бізнес часто витіснявся з ринку. Однак, і в цей період малий та середній бізнес продовжував відігравати важливу роль у забезпеченні зайнятості та виробництві товарів і послуг. Державна політика щодо малого та середнього бізнесу в цей період була неоднозначною: з одного боку, держава прагнула захистити великі підприємства, з іншого – розуміла важливість малого та середнього бізнесу для економіки.

4. XX століття. У XX столітті роль малого та середнього бізнесу в економіці багатьох країн суттєво зросла. Особливо це стало помітно після Другої світової війни, коли відбулася децентралізація виробництва і зросла потреба у гнучких підприємствах, які могли швидко адаптуватися до змін. Багато країн розробили спеціальні програми підтримки малого та середнього бізнесу, які передбачали надання кредитів, гарантій, консультаційних послуг тощо.

Зауважимо, що у країнах з плановою економікою малий та середній бізнес зазнавав жорстких обмежень. Вся економічна діяльність була строго централізована, а приватна власність і підприємство були обмежені. Зі згортанням планової економіки в багатьох країнах посилилася увага до розвитку малого та середнього бізнесу. Держава почала розробляти спеціальні програми підтримки, надавати фінансову допомогу, спрощувати процедури реєстрації підприємств тощо.

5. Сучасність. Нині малий та середній бізнес є одним з найдинамічніших секторів економіки більшості країн світу. Він відіграє ключову роль у створенні нових робочих місць, інноваціях та зростанні експорту. Державна політика щодо малого та середнього бізнесу стала більш цілеспрямованою і комплексною. Вона включає в себе широкий спектр заходів, таких як спрощення адміністративних процедур, надання податкових

пільг, розвиток інфраструктури, підтримка інновацій та експорту тощо.

У процесі становлення економічної думки погляди вчених різних економічних шкіл на роль державної політики у регулюванні економіки, зокрема, щодо підтримки малого та середнього бізнесу, постійно змінювалися [3; 4]. Так, представники класичної економічної теорії на чолі з А. Смітом та Д. Рікардо вважали, що держава має мінімізувати своє втручання в економіку, виконуючи лише найнеобхідніші функції: забезпечення правопорядку, захист приватної власності, оборона країни. Вони вважали, що розвиток підприємства є природним процесом, ринок здатний до саморегуляції, а будь-які спроби державного регулювання можуть спотворити ринкові механізми та призвести до неефективності.

Кейнсіанці, на чолі з Дж. Кейнсом, підкреслювали важливу роль держави в стабілізації економіки та стимулюванні зростання. Вони вважали, що ринкова економіка схильна до циклічних коливань, і держава повинна вживати активних заходів для згладжування цих коливань. У контексті малого та середнього бізнесу кейнсіанці підтримували ідею державної підтримки через надання кредитів, гарантій, податкових пільг та інвестицій в інфраструктуру.

Неокласична економічна теорія традиційно відстоює мінімальну роль держави в економіці. Її прихильники вважають, що ринок, за відсутності зовнішніх перешкод, сам по собі здатний досягти ефективного розподілу ресурсів. Занадто активна державна політика, на думку неокласиків, може спотворити ринкові сигнали, призвести до неефективного розподілу ресурсів і загального уповільнення економічного зростання. Основні функції держави, згідно з неокласичною теорією, полягають у забезпеченні правопорядку, захисті прав власності, підтримці конкуренції та наданні певних публічних благ (наприклад, національної оборони, освіти).

Інституціоналізм – це економічна теорія, яка наголошує на важливості інституцій (правил, норм, законів) у формуванні та функціонуванні економічних систем. Інституціоналісти вважають, що держава відіграє вирішальну роль у створенні та підтримці інституційного середовища, яке сприяє економічному зростанню, оскільки держава розробляє закони, норми та правила, що регулюють економічну діяльність. Вони вважають, що держава повинна втручатися в ринкові процеси для усунення недоліків ринкової економіки, таких як нерівність, монополії, зовнішні чинники, та забезпечення справедливого розподілу ресурсів. Багато інституціоналістів підкреслюють, що держава повинна забезпечувати надання публічних благ (освіта, охорона здоров'я, інфраструктура), які не можуть бути ефективно надані приватним сектором. Інституціоналісти вважають, що дер-

жава може стимулювати інновації та технологічний прогрес через фінансування наукових досліджень, підтримку малого бізнесу та створення сприятливого інвестиційного клімату. Інституціоналісти часто виступають за більш активну роль держави у забезпеченні соціальної справедливості, зокрема, через перерозподіл доходів та створення систем соціального захисту.

Сучасна економічна теорія визнає необхідність активної ролі держави в економіці, особливо в умовах глобалізації та складних економічних викликів. Більшість сучасних економік є змішаними, тобто поєднують ринкові механізми з державним регулюванням. Цей підхід визнає, що ринок не завжди ефективний і потребує корекції з боку держави. Глобалізація посилює взаємозалежність національних економік, що вимагає міжнародної координації економічної політики. Держави повинні співпрацювати для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, фінансова стабільність тощо. Економічні кризи, технологічні зміни, нерівність доходів – все це вимагає від держави нових підходів до регулювання економіки. Держава повинна не тільки стабілізувати економіку, але й сприяти інноваціям, забезпечувати соціальну справедливість та захищати довкілля [5].

Таким чином, слід зауважити, що роль державної політики в розвитку малого та середнього бізнесу є багатогранною і залежить від конкретних економічних умов та цілей розвитку країни. Не існує єдиного універсального рецепту, оскільки оптимальний підхід до державного регулювання малого та середнього бізнесу визначається балансом між ринковими механізмами та державним втручанням.

Вважаємо, що в умовах сьогодення найбільш важливими напрямками державної політики щодо малого та середнього бізнесу є:

- створення сприятливого бізнес-клімату, зокрема: спрощення процедур реєстрації бізнесу, зниження адміністративного тягаря, забезпечення прозорості та передбачуваності законодавства;
- розвиток інфраструктури, зокрема: будівництво доріг, комунікацій, забезпечення доступу до енергії та інтернету;
- підтримка інновацій, зокрема: фінансування наукових досліджень, створення технопарків та інноваційних кластерів;
- надання доступу до фінансування, зокрема: розробка програм кредитування малого та середнього бізнесу, гарантування кредитів, створення венчурних фондів;
- підтримка експорту, зокрема: надання консультацій, організація торгових місій, участь у міжнародних виставках;
- розвиток людського капіталу, зокрема: підтримка професійної освіти та перепідготовки кадрів;

– співпраця з бізнесом, зокрема: залучення представників бізнесу до розробки та реалізації політики підтримки малого та середнього бізнесу;

– цифрова трансформація, зокрема: сприяння цифровій трансформації малого та середнього бізнесу через надання доступу до цифрових технологій, інструментів електронної комерції та онлайн-платформ.

Державна політика, залежно від її виду, може впливати на економіку через різноманітні інструменти [6, с. 70-72], такі як:

1. Фіскальна політика – здійснюється шляхом маніпулювання державними витратами та податками для стимулювання або стримування економічного зростання. Основними інструментами фіскальної політики для малого та середнього бізнесу є податкова політика і бюджетні витрати. Зауважимо, що для малих підприємств часто передбачається спрощений порядок обчислення та сплати податків, що зменшує адміністративний тягар; застосовуються пільгові ставки податку на прибуток, податку на додану вартість та інших податків; надається тимчасове звільнення від певних податків для нових підприємств або для підприємств, що працюють у пріоритетних галузях; надаються податкові кредити, які передбачають повернення частини сплачених податків за певних умов, наприклад, при інвестуванні в нові технології або створенні нових робочих місць. Також з державного бюджету можуть виділятися кошти для фінансування конкретних проєктів малого та середнього бізнесу, наприклад, на дослідження та розробки, маркетинг, або участь у виставках. Держава може надавати гарантії банкам за кредитами, що беруть підприємства малого та середнього бізнесу, що дозволяє знизити ризики для банків та зробити кредити доступнішими.

2. Монетарна політика – передбачає регулювання грошової маси та процентних ставок для контролю інфляції та стимулювання економічної активності. Основними інструментами монетарної політики, що впливають на малий та середній бізнес є: процентні ставки, операції на відкритому ринку, рефінансування банків, пряме кредитування та макропруденційна політика. Відзначимо, що зниження процентних ставок робить кредити для малого та середнього бізнесу дешевшими, що стимулює інвестиції та зростання. Купуючи або продаючи цінні папери на відкритому ринку, центральний банк впливає на ліквідність банківської системи та, відповідно, на вартість кредитів. Центральний банк може надавати банкам кредити під низькі відсотки для рефінансування їхніх кредитних портфелів, включаючи кредити малого та середнього бізнесу. В деяких випадках центральний банк може надавати прямі кредити банкам для подальшого кредитування малого та середнього бізнесу. Центральний банк може вводити додат-

кові вимоги до резервів банків для запобігання надмірного ризику кредитування та забезпечення фінансової стабільності.

3. Регуляторна політика – передбачає встановлення правил та норм для різних секторів економіки, таких як фінанси, енергетика, охорона здоров'я тощо. Основним інструментом регуляторної політики є прийняття законодавчих та нормативних актів, які дозволяють спростити процедуру реєстрації малого та середнього бізнесу, зменшують адміністративне навантаження шляхом спрощення звітності, спрощують податкові системи та знижують податкове навантаження на малий та середній бізнес, а також стимулюють інноваційну діяльність та захищають нові розробки. Ще однією вагомою групою інструментів регуляторної політики є інституційні інструменти, зокрема: створення бізнес-інкубаторів та акселераторів з метою підтримки стартапів та молодих підприємств; створення технопарків, промислових зон та інших інфраструктурних об'єктів; залучення представників бізнесу до розробки та реалізації регуляторної політики.

4. Індустріальна політика – здійснюється шляхом підтримки певних галузей промисловості, наприклад, через субсидії, податкові пільги або державні замовлення. Окрім фінансових та податкових інструментів, індустріальна політика передбачає нефінансову підтримку малого та середнього бізнесу у вигляді консультаційних послуг з питань управління, маркетингу, фінансів, а також створення інформаційних платформ для малого та середнього бізнесу, організація тренінгів і семінарів.

Соціальна політика – спрямована на забезпечення соціального захисту населення, включаючи пенсії, допомогу по безробіттю та медичне страхування. До інструментів соціальної політики щодо малого та середнього бізнесу відносяться такі: створення індустріальних парків, розвиток інноваційних центрів, програми підготовки підприємців та підвищення кваліфікації працівників, партнерство з навчальними закладами.

Дослідження впливу державної політики на розвиток малого та середнього бізнесу залежно від галузей економіки представлено у табл. 1.

Виконаний аналіз державної політики у різних галузях економіки, спрямованої на підтримку малого та середнього бізнесу, демонструє її значний вплив на розвиток підприємництва. Від ефективності державного регулювання, податкової системи, доступу до фінансування та інфраструктури залежить не лише життєздатність окремих підприємств, а й загальний стан економіки. Виявлено, що для успішного розвитку малого та середнього бізнесу у будь-якій сфері необхідно поєднувати фінансові інструменти, регуляторне спрощення та розвиток інноваційної екосистеми. Отримані результати дослідження підкреслюють необхідність подальшого вдосконалення державної політики в Україні з метою створення сприятливого бізнес-клімату та стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва.

Висновки. Державна політика сприяння розвитку малого та середнього бізнесу має довгу і складну історію. Сьогодні малий та середній бізнес є одним з найдинамічніших та інноваційних

Таблиця 1 – Вплив державної політики на малий та середній бізнес

Галузь економіки	Вид державної політики	Позитивний вплив на малий та середній бізнес	Негативний вплив на малий та середній бізнес	Приклади в Україні
Сільське господарство	Дотації, субсидії	Сприяє розвитку, інвестиціям, підвищенню конкурентоспроможності	Може призвести до залежності від держави, неефективного використання ресурсів	Програма «Доступні кредити 5-7-9%»
Промисловість	Зниження податків, мит, техрегламенти	Стимулює виробництво, експорт, інновації	Може спричинити нерівномірний розвиток	Зона вільної торгівлі з ЄС
Сфера послуг	Лібералізація ринку, спрощення процедур	Сприяє конкуренції, розвитку нових бізнесів	Може призводити до нестабільності, зниження якості послуг	Реформа адміністрування послуг
ІТ-сектор	Створення технопарків, гранти на стартапи	Залучає інвестиції, розвиває інновації	Може сприяти відтоку кадрів, нерівномірному розвитку регіонів	Програма «Дія. City»
Туризм	Інвестиції в інфраструктуру, маркетинг	Залучає туристів, стимулює розвиток регіонів	Може призводити до сезонності, залежності від зовнішніх факторів	Розвиток туристичної інфраструктури Карпат

Джерело: розроблено авторами на основі [7-11]

секторів економіки, який потребує постійної підтримки з боку держави. У майбутньому можна очікувати подальшого посилення ролі малого та середнього бізнесу в економіці. З розвитком технологій та глобалізації малий та середній бізнес отримують нові можливості для зростання.

Сучасні державні програми підтримки малого та середнього бізнесу є більш комплексними та багатогранними, ніж раніше. Однак, для досягнення максимальної ефективності необхідно постійно вдосконалювати інструменти державної політики та адаптувати їх до мінливих умов ринку.

Література:

1. Лаврук О.В. Сутність поняття державної політики. *Університетські наукові записки*. 2018. № 67-68. С. 254-263.
2. Рощенко В.І. Еволюція економічної ролі держави. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 6 (17). С. 294-299. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/6_17_ukr/55.pdf.
3. Уманців Ю.М., Міняйло О.І. Еволюція ролі та функцій держави в економіці. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 28/1. С. 140-148.
4. Висоцька М.П. Еволюція механізмів державного регулювання економіки. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління»*. 2014. Вип. 4. URL: [https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/17057/1/%D0%95%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9C%D0%95%D0%A5%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%97%D0%9C%D0%86%D0%92%20\(1\)\(1\)%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf](https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/17057/1/%D0%95%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9C%D0%95%D0%A5%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%97%D0%9C%D0%86%D0%92%20(1)(1)%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf).
5. Антонова Л.В. Науково-методичні основи створення механізму державної підтримки підприємницької діяльності: регіональний аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=240>.
6. Карпенко Л.М., Іжа М.М., Гороховський М.В. Інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. *Публічне управління та адміністрування*. 2023. Вип. 33. С. 67-73.
7. Несененко П.П. Механізм державного регулювання аграрної сфери. *Вісник Національного університету водного господарства. Серія «Економічні науки»*. 2022. Вип. 2 (98). С. 178-191.
8. Мельник Ю.М. Механізм державного регулювання розвитку промисловості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 22. Ч. 1. С. 145-151. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/32.pdf.
9. Килин О.В., Вітер О.М., Свелеба Н.А. Інструментарій регуляторного впливу на функціонування ринку споживчих послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 41. С. 54-60. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/41_2022ua/12.pdf.
10. Касьяненко В.О., Касаєва Ю.В. Особливості державного управління інформаційними технологіями з метою підвищення інвестиційного потенціалу держави та економічної безпеки України. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2020. № 2. С. 103-111. URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/2_2020/12.pdf.
11. Карпенко А., Гурбик Ю. Сучасні моделі державного регулювання туризму. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2020. Вип. 25. С. 23-30. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41805/1/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>.

References:

1. Lavruk, O.V. (2018). Sutnist' ponyattya derzhavnoyi polityky. Universytet-s'ki naukovy zapysky [The essence of the concept of state policy]. *Universytet-s'ki naukovy zapysky* [University scientific notes]. No. 67-68. P. 254-263.
2. Royenko, V.I. (2019). Evolyutsiya ekonomichnoyi roli derzhavy [The evolution of the economic role of the state]. *Pryazovs'kyu ekonomichnyy visnyk [Azov economic bulletin]*. Issue 6 (17). P. 294-299. Available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/6_17_ukr/55.pdf.
3. Umantsiv, YU.M., Minyaylo, O.I. (2016). Evolyutsiya roli ta funktsiy derzhavy v ekonomitsi [The evolution of the role and functions of the state in the economy]. *Ekonomichnyy visnyk universytetu* [University economic bulletin]. Issue 28/1. P. 140-148.
4. Vysots'ka, M.P. (2014). Evolyutsiya mekhanizmiv derzhavnoho rehulyuvannya ekonomiky [Evolution of mechanisms of state regulation of the economy]. *Naukovyy visnyk Akademiyi munitsypal'noho upravlinnya. Seriya «Upravlinnya»* [Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Administration. Series "Management"]. Issue 4. Available at: [https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/17057/1/%D0%95%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9C%D0%95%D0%A5%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%97%D0%9C%D0%86%D0%92%20\(1\)\(1\)%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf](https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/17057/1/%D0%95%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9C%D0%95%D0%A5%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%97%D0%9C%D0%86%D0%92%20(1)(1)%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf).
5. Antonova, L.V. (2011). Naukovo-metodychni osnovy stvorennya mekhanizmu derzhavnoyi pidtrymky pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti: rehional'nyy aspekt [Scientific and methodological foundations of creating a mechanism for state support for entrepreneurial activity: a regional aspect]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok* [State administration: improvement and development]. No. 1 (105). Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=240>.
6. Karpenko, L.M., Izha, M.M., Horokhovs'kyu, M.V. (2023). Instrumenty derzhavnoyi pidtrymky rozvytku maloho ta seredn'oho biznesu v Ukrayini v umovakh voyennoho stanu [Instruments of state support for the development of small and medium-sized businesses in Ukraine under martial law]. *Publichne upravlinnya ta administruvannya* [Public management and administration]. Issue 33. P. 67-73.

7. Nesenenko, P.P. (2022). Mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya ahrarnoyi sfery [Mechanism of state regulation of the agricultural sector]. *Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva. Seriya «Economichni nauky»* [Bulletin of the National University of Water Management. Series "Economic Sciences"]. Issue 2 (98). P. 178-191.
8. Mel'nyk, YU.M. (2018). Mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya rozvytku promyslovosti [Mechanism of state regulation of industrial development]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University]. Issue 22. Part 1. P. 145-151. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/32.pdf.
9. Kylyn, O.V., Viter, O.M., Sveleba, N.A. (2022). Instrumentariy rehulyatornoho vplyvu na funktsionuvannya rynku spozhyvchykh posluh [Toolkit of regulatory influence on the functioning of the consumer services market]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University]. Issue 41. P. 54-60. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/41_2022ua/12.pdf.
10. Kas'yanenko, V.O., Kasayeva, YU.V. (2020). Osoblyvosti derzhavnoho upravlinnya informatsiyamy z metoyu pidvyshchennya investytsiynoho potentsialu derzhavy ta ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy [Peculiarities of state management of information technologies in order to increase the investment potential of the state and economic security of Ukraine]. *Visnyk Sums'koho derzhavnoho universytetu. Seriya «Economika»* [Bulletin of Sumy State University. Series "Economy"]. No. 2. P. 103-111. Available at: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/2_2020/12.pdf.
11. Karpenko, A., Hurbyk, YU. (2020). Suchasni modeli derzhavnoho rehulyuvannya turyzmu [Modern models of state regulation of tourism]. *Rehional'ni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy* [Regional aspects of the development of productive forces of Ukraine]. Issue 25. P. 23-30. Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41805/1/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Стаття надійшла до редакції 20.11.2023 р.
